

INTET ER SÅ USIKKERT
OG VERDILØST
SOM MENGDENS DOM

Livlus

Nr. 1 - 1983 - 32. årgang
Løssalg kr. 5,-

HVA ENGLANDSDOKUMENTENE FORTELLER OSS :

BRITISK PRESS PÅ NORGE OG SVERIGE

I forrige artikkel ble det nevnt at man på høyeste britisk hold var på det rene med at Tyskland ikke var noen trusel for Norge, men at det tvertimot var i tysk interesse at hele Skandinavia forble nøytralt område. Men samtidig var det foruroligende at britene var så opptatt av den svenske jernmalmen som gikk til Tyskland over Narvik.

Den 19. september tok Churchill opp dette spørsmål i krigskabinetet. «Vår politikk må være å stoppe denne trafikk til Tyskland,» sa han. Hvis et press på den norske regjering ikke gir det ønskede resultat, burde det legges miner i norske farvann for å tvinge skipene utenfor territorialgrensen, hvor de kunne angripes eller kapres. (Cab. 65/1 s. 115) [159-11].

Han var altså ikke tilfreds med at malmskipene kunne angripes når de før eller senere måtte forlate norske farvann for å komme seg til Tyskland. Skagerak var antagelig for nær Tyskland til at den britiske flåten skulle risikere tap for å

stoppe malmtrafikken. Churchill unnså seg altså ikke for å la et utenforstående og vennligsinnet land få unngjelde for det.

Det viser seg imidlertid at det ikke bare var malmtrafikken over Narvik som man var ute etter å stoppe, for det var også tilførselen til Tyskland over Østersjøen som var en torn i øyet på våre venner i vest.

Den 29. september var Churchill fram på igjen i krigskabinetet. Han vekslet mellom å foreslå å bytte svensk jernmalm med britisk kull, og med å true med den britiske krigsflåte for å provosere til rasjonering i Sverige. Han synes å ha vært i sitt rette element når han ville chartre all nøytral tonnasje, for å så å chartre den bort igjen med profit til dem som vil gjøre som vi ønsker! Og bør vi ikke også utvide dette til å få all nøytral shipping, som ikke er under vår kontroll, inn i vårt konvoysystem? spør han. Således ville ikke bare skip eid av oss, eller under vår kontroll, nyte den britiske beskyttelse. (Cab. 66/2

s. 36-37)

Men det var ikke så enkelt som i Churchills fantasi, for de nøytrale lot seg ikke så lett lure inn i krigen. Heller ikke den norske regjering bet på tilbudet om å la skipene gå i britisk konvoy.

De første tre krigsuker hadde det heller ikke gått et eneste malmskip fra Narvik til Tyskland. Derfor heter det fra krigskabinetets møte 5. oktober: Krigskabinetet noterte seg at ingen aksjon fra vår side ville være nødvendig hvis ikke forsyningene fra Narvik til Tyskland tok seg opp på nytt. (Cab. 65/1 s. 211) [313-9]

Tonnasjeforhandlinger under trusler

Ved månedskiftet september-oktober var en norsk forhandlingsdelegasjon etter britisk ønske kommet til London for å forhandle om norske skip til den britiske regjering. I krigskabinetets møte 3. oktober ble det opplyst at forhandlingene gikk (Forts. side 5)

ÅPENT BREV TIL ANDENÆS :

Tar De feil, professor?

Under boksalget i vår kjøpte jeg Deres bok «Det vanskelige oppgjøret», men først i julehelgen fikk jeg tid til å lese den.

Under avsnittet «Var Norge i krig?» skriver De bl.a.: «Et vilkår for å dømme for bistand til fienden var at Norge var i krig med Tyskland under okkupasjonen. I den første tid etter frigjøringen ble dette betraktet som så selvsagt, at spørsmålet ikke en gang ble tatt opp fra forsvarers side.»

Men nettopp i den aller første «landssviksak som ble behandlet av domstolene i 1945 ble det gjort gjeldende fra forsvarers side at krigen mellom Norge og Tyskland opphørte etter at general Ruge hadde etterkommet Kongens og Regjeringens ordre om å kapitulere. Dette fremgår klart og tydelig av Rettstidende for 1945. Side 15 i Rettstidende er inntatt referat av Høyesteretts dom av 6. august 1945 (Haaland-saken). På denne side refereres forsvarerens anke (nest nederste avsnitt: «Videre hevder domfældte at Norge, i den betydning som § 86 i straffeloven anvender uttrykket, ikke kan sies

å delta i krig etter at de norske styrker har kapitulert og landet er kommet inn under okkupasjon».

Også på side 99 i Deres bok finner jeg en opplysning som er sterkt i strid med det som foreligger fra andre meget seriøse kilder. På nevnte side skriver De: «Derfor ble general Fleischer og hans stab med over til Storbritannia». Av general Fleischers «Efterlate papirer, sidene 74 og 75, fremgår imidlertid at generalen ikke engang fikk med seg en adjutant, langt mindre noen stab! Og Undersøkelseskommissionen av 1945 fastslår i avsnittet «Forsvaret» side 54, «— og heller ikke er det protokollert noe om overføring av en stab for general Fleischer».

Altså: De hevder bestemt at spørsmålet om hvorvidt Norge var i krig med Tyskland overhodet ikke ble tatt opp fra forsvarers side under de første rettsaker i 1945, mens Rettstidende for 1945 opplyser det motsatte. Like reservasjonsløst påstår De at general Fleischer fikk med seg en stab ved avreisen til England (Forts. side 5)

NRK stopper internasjonal film om prosessen mot Hamsun

De røde sosialister i NRK slår til igjen.

Denne gang nekter de å være med på en co-produksjon om en seks timers fjernsynsfilm om Marie og Knut Hamsun, bygd over dokumentarboken til den danske forfatter Thorkild Hansen.

Meningen var at tre nordiske fjernsynsselskaper samt et nordtysk TV-selskap skulle samarbeide om filmen, der de to hovedroller skulle spilles av Liv Ullmann og svensken Max von Sydow.

Direktør Erik Ryge i det danske filmselskapet Laternafilm, som fikk idéen til filmen, sier til Dagbladet: — Det kan jo være økonomiske årsaker, men det kan også være at man ikke øns-

ker en slik film i Norge. Men det burde jeg kanskje ikke si til en nordmann.(!)

Kommunisten Ole Christian Lagesen i fjernsynets opplysningsavdeling(!) sier: — Når vi har gjort dette, skyldes det at vi ikke anser det for å være interessant for det norske publikum å se en internasjonal spillefilm om Hamsun.

Og kommunisten Lagesen sier videre: — Det hører med til historien at Jan Troell har laget synopsis, som denne tyskeren nå sitter og bearbeider. Jan Troells synopsis er allerede vurdert i NRK og funnet ikke spesielt godt.

Kringkastingsjefen selv, Gjerde sier ingen ting. Han har i grunnen aldri hatt noe å si på

Marienlyst, der han gjennom hele sin funksjonstid har latt kommunistene råde grunnen og fylle landets lysskjermer med bilder fra den ganske verdens gråt, sult, underutvikling, terror, «frigjøringskamper», (frigjøring, fra hvem?) bombing, massedemonstrasjoner, kidnapping og drap.

Der menigmanns politiske ører alltid har fanget inn den politisk bevisste ånd eller disposisjon i selv det uskyldigste «utviklingsprogram».

Gjerde og hans kommunistiske kommisærer er likevel ikke psykologer nok til å fatte at de evigtunge programmer omkring verdens lidelser dreper vår siste medfølelse.

Kanskje fordi det er Gjerdes (Forts. side 7)

FOLKEMORDET SOM SKAL TIES IHJEL

Skal gjerningsmenneskenes nasjonalitet avgjøre hva som er krenkelser av menneskerettighetene og grusomheter? Massemedia har i nesten hysterisk tempo fokusert tyske menneskerettighets krenkelser under annen verdenskrig. Lite eller intet sies og skrives om allierte nasjoners menneskerettighets krenkelser. — Dette gjør krenkelsene enda verre. Man har ikke rett til å fortie dem, skriver vår spesialmedarbeider som anmelder en bok om kommuniststatenes folkemord i øst. Tre millioner uskyldige sivile av tysk avstamning ble regelrett slaktet ved fordrivelsen fra Øst-Europa i årene etter 1945.

— Den menneskelige tragedie som fordrivelsen fra Øst-Europa førte til i årene 1945-48 er noe av det grusomste og verste som har skjedd i det tyvende århundre. Derfor er det oppsiktsvekkende at man utenfor Tyskland ennå ikke kjenner til disse skrekkehendelsene, skriver den amerikanske historikeren og juristen Alfred M. de Zayas i forordet til sin bok «Nemesis at Potsdam».

Først etter at de Zayas og andre historikere og jurister med spesiell interesse for menneskerettigheter for få år siden begynte å beskjeftige seg med emnet var alle arkiver lukket. Intens innsats fra noen få ildsjeler har imidlertid gitt resultater. I den senere tid har det kommet flere bøker i utlandet om fordrivelsen fra øst, men i Norge hører man fremdelse intet.

(Forts. side 7)

HAR DU BETALT BLADPENGENE?

Fanden ler

— Jeg er dritt lei skolen, sa den meget unge, håpefulle menneskespire som kringkastingssjef Gjerde stolt presenterte landets TV-seere for en tid siden.

Dette prektige barn, denne Gjerdes disippel, ja, dette barn som identifiserte Norges fremtidshåp.

Fanden ler!

Tob., Halden

Vennskapelig makt

— Det er rart å tenke på, at mens Sovjetunionen i midten av 30-årene bygget opp et mektig nettverk av agenter i hjertet av Storbritannia, forbød Hitler spionasje mot dette landet fordi han trodde Storbritannia var en vennskapelig makt.

(Paul Addison i «New Statesman»)

A. H., Lista

En norsk røst

Under og etter siste verdenskrig hevet det seg røster for at alle tyskere skulle tvangssendes som slavearbeidere til Sovjet, og at Tyskland måtte utraderes fra verdenskartet.

Professor Jacob Worm-Müller gikk et skritt videre: Han uttrykket forståelse for massaker i de besatte land, når krigen var slutt, og ville også at «bastard-avkommet» etter tyske soldater og norske kvinner skulle skysses ut av landet.

Et bastard-avkom, Jessheim

Høgtidsdag

Varje gång «F. OG L.» kommer i brevlådan, är en högtidsdag. Enligt min åsikt är det Nordens bästa tidning.

GOTT NYTT ÅR!

— Lycka till i Sanningens tjänst!

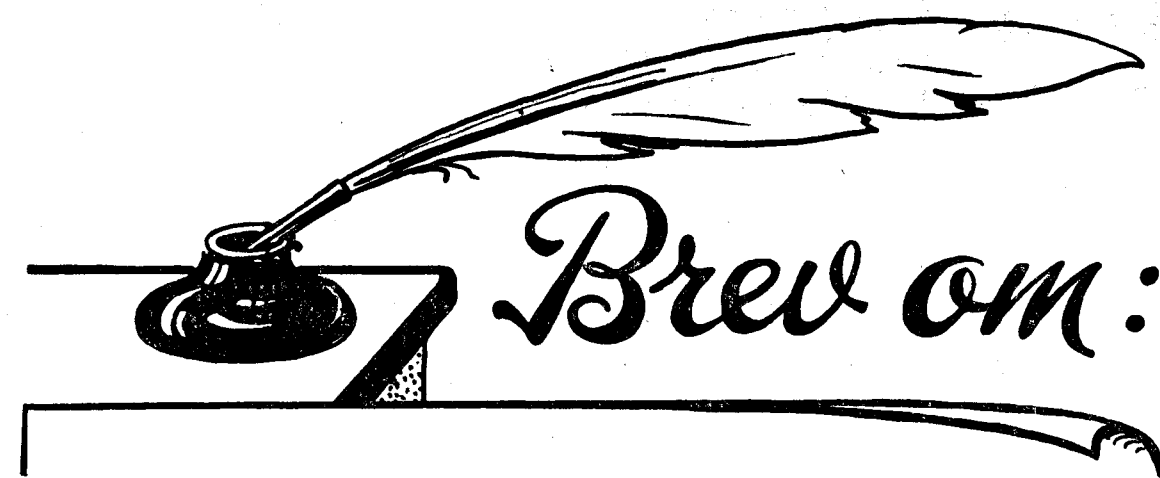
Med nordisk hälsning,
Eder tillg. nordiska kamrat
Sven A. Lundehäll

Kan vi tolerere en diktatorisk Kristus?

Morgenandakt i radio kl. 6.50: Predikanten fikk klart frem, hva vi også til overmål har hørt, at Kristus hadde all makt i himmelen og på jorden.

Men nettopp dette strir jo mot alle demokratiske idéer. Det er jo nettopp mot diktaturet at folkeflertallet kjemper, og som de venstrevridde vil slå ned overalt.

Vår Herre kan vel ikke på noe vis la St. Peter slippe dem inn?
Oslo-«jente».

Gulosten

En mann het «Gulosten», — han var forbryter før siste verdenskrig. Han var det også under krigen, fordi hans lukrative beskjefteigelse da fikk et foredlet navn.

Han plyndret i fedrelandets tjeneste, under fedrelandets flagg.

Han førte et herlig liv og han ble, står skrevet, Kongens venn.

Han fikk sin bok, hvor hvert et ran ble som hogd i stein, hans drap i gull på marmor.

Tenk deg en alkoholiker, som fikk all verdens herligste fludium. For hvert et glass han drakk, priste fedrelandet ham, — og alkoholisten hilste fedrelandet ved å tømme et nytt.

Ved sine ugjerninger ble «Gulosten» kalt en patriot. De samme ugjerninger som før krigen brakte ham bak lås og lukke.

Livets selsomt skiftende fasetter kaster lys og mørke over realasjonens filosofi.

Ole Torgersen, Trondheim

Dommen er din egen

Herr redaktør!

For de fleste omfater begrepet FEDRELAND folket som bor der. Derfor synger de først Kongesangen, deretter Fedrelandssangen.

For meg er fedrelandet den jord jeg trer på her hjemme. Det er elven som nynner under mosen, myrullen som svaier mykt i kveldsbrisen, det er revebjellen med sin stolte reisning, sjøene som vasker over bæene, fjellvinden som stryker meg om kinn eller morgenrød som farger fjæresteinen.

Det er barnebarna som kommer løpende mot meg med åpne armer, det er «Pan» til naboen, som logrer når jeg går forbi.

Hjertet blir stort og fullt av så megen glede.

Ethvert menneske har mennesker mot seg. Det eneste som betyr noe er ditt eget hjerte, ditt sinns fred i pakt med naturen, barna og dyrene. Ingen av disse vil dømme deg.

Dommen kan du bare alene selv felle.

Bestefar i Kristiansand

Prisen

Under opprydding i pappas bokhyller, fant jeg en kladdebok full av håndskrevne sitater.

Nedenstående linjer gjorde inntrykk på meg, og jeg spør om noen av FOLK OG LANDS lesere kan fortelle hvem forfatteren er?

— Dette var den tjeneste vi ydet dere og var glade for å yde. Hva krevet vi til gjengjeld? Intet annet enn frihet. Vi krevet frihet til å tenke og arbeide slik vi ønsket, — frihet til å ta våre risikoer og bære våre tap selv, — frihet til å tjene våre formuer, — frihet til å satse på deres rasjonalitet, — frihet til å satse på vårt arbeides objektive verdi, — frihet til å regne med deres intelligens og ærlighet og rasjonalitet.

— — —
Dette var den pris vi forlangte. Dere fant den for høy. Dere valgte å kalle det urettferdig at vi, som har trukket dere ut av rønnene og gitt dere moderne leiligheter, radioer og biler, eier våre egne palasser og yachter. Dere bestemte at dere hadde rett til deres lønninger, men vi ingen rett til vår profitt. Dere bestemte at vi ikke skulle forhandle med deres fornuft, men med deres revolvere.

Vårt svar var: «Forbannet være dere!»

Vigdis Lien, 5000 Bergen

Arbeidstjeneste på Karmøy?

Som et apropos til en artikkel i bladet nylig, sender jeg et klipp fra Haugesunds Avis for oktober 1982. Den viser at tanken med arbeidstjeneste for arbeidsledig ungdom kan ha noe for seg. I alle fall viser Karmøy kommune at man er villig til å prøve nye veier for å skaffe arbeidsløse ungdom beskjefteigelse.

Andrew

Vi har lest klippet, som forteller at det søkes overført midler til foreningene i kommunen. Disse midlene forutsettes disponert til såkalte sysselsettingsfremmende tiltak for ungdom, det vil si at foreningene får tilskudd for å engasjere arbeidsløse ungdom.

Red. 1942, mens de gode ord om å

Dumt sagt

Dr. Ragnhild Hauge hadde vært medlem av Nasjonal Samling. Nu satt hun som alle oss andre ensom og pengelens og ventet på sin dom. Hennes mann var arrestert.

En takknemlig pasient kom og tilbød seg å selge noen av hennes vakre roser på torvet. Det var fru Hauge naturligvis glad for.

En mørk aften banket det på døren hennes. En politimann sto utenfor:

— Nei, bli ikke redd, fru Hauge. Det er bare det at min kone er så syk, om De vil se til henne.

Dr. Ragnhild Hauge var utstøtt av lægeföreningen, og det visste politiet.

Så kom hun for retten.

Det verste var at hun hadde vært angiver. Hun hadde nemlig ringt til politiet og meldt at deres gris var blitt stjålet og slaktet. Hun måtte jo vite at det var «Hjemmefronten» som trengte den. Til slutt fikk hun ordet. Da sa hun:

«I 25 år har jeg arbeidet her som sakyndig for retten. Jeg har snakket med fangene for å få greie på motivet for deres handlinger.

Motivet for mitt medlemskap i Nasjonal Samling har vært fedrelandskjærlighet.»

Den unge dommeren klubbet, og hun fikk flere måneders fengsel. Hennes advokat sa til henne etterpå, at det var dumt at hun hadde kommet med den siste replikken. Hun var innstilt til bare å få en bot.

Replikken var skyld i at det også ble fengsel.

A.S.H., Oslo 8

Vi er glade for innlegget om Dr. Ragnhild Hauge, som var en av de mange helstøpte kvinner i Nasjonal Samling.

I 1942 sendte hun ut en brosjyre under tittelen «Kristendommens største bud», der det bl.a. heter:

Nu er tiden inne til at vår Kirke må ta opp Hans Nielsen Hauge's gjerning der hvor den stanset ham. Vårt folk trenger nu mer enn noensinne å få gjenopplivet den kristne brorskapstanke og viljen til å følge Guds bud...»

Det skammelige var at disse ord ble skrevet av et kvinnelig medlem av Nasjonal Samling i Red. 1942, mens de gode ord om å

gjenopplive den kristne brorskapstanke og viljen til å følge Guds ord, så å si ble erkjent døde og moktesløse, da hun senere ble tildelt alle gode nordmenns straffedom.

Akk, du gode Vår Herre, hvor ofte synder ikke menneskene i ditt navn.

Det kristelige sinn er så mangeslungent.

Red.

Demokratiet

Prins Charles som i 1964 gikk sitt tredje år på Gordonstoun — skolen i Skotland, kjent for sitt spartanske regime, ble holdt meget strengt med lommepenger. (Han fikk 3-4 pund i kvartalet.) Men han var ganske fremmelig. Solgte sin autograf for 1 kroners penge.

En desember måned han var særlig opprødd solgte han en stilebok til en klassekamerat for ca. 30 kroner, — en meget god forretning for den siste, hva jeg ikke her nærmere skal komme inn på. Men i denne stilebok hadde han bl.a. en stil om demokratiet, som han definerer med å gi «lik stemmerett til folk som ikke har den samme evne til å tenke». Han beklaget også det forhold at så mange stemte på et enkelt parti og ikke på mennesket, individet.

Men han fremholdt også at ved å overlate dets affærer til «the upper classes» så er landet i hvert fall sikret mot enkelte overgrep som kan forekomme innen de lavere klasser, slike som korrupsjon, — selv om de høyere klasser av og til kan skorte på intelligens, påvirket av klasseinteresser, og ofte skyldig i utbredt korrupsjon hvor det gjelder politiske ansettelser. Æresfølelsen innen 'the gentry' sikret almenheten mot slike overgrep, ... and its members are permanently connected with the well-being of the country.» Her hadde læreren skrevet i margin: «This make no sense».

Men jeg syntes prins Charles i sin unge alder hadde truffet spikeren på hodet og tar derfor avstand fra at «Time» konkluderte med — Oh, well. The Boy may be no great shakes as a writer, and it seems clear he was not much of a businessman, but he is a prince... .

Anonym

AV Plassgrunner

må vi forbeholde oss retten til å forkorte innkomne manuskripter. Oftest gir vi innsenderen varsel om dette, men like før vi må levere manuskripter til setting, kan det bli for liten tid til det.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktør: Kåre Haugerud. (Treffes kun etter avtale.)

POSTADRESSE: Boks 924 Sentrum, Oslo 1 - Tlf.: (02) 19 08 71 (Tlf.svarer)

Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo:

Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14 og onsdag kl. 18—21.

Abonnement: Pr. år kr. 80,-. I omslag kr. 100,-. Utlandet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Utgiver: A/S Historisk Forlag

Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a., pr. spaltem.m.

Minstepris kr. 50,-

Trykk: Viking Boktrykkeri A.s

«Morgenbladet» - hva nu?

Hvor forbausende flat norsk presse igrunnen er blitt.

Ingen gnistrende artikler, intet vidd, ingen dristighet, ja, ikke engang noen fandenivoldske tåpeligheter som bærer talentet i seg.

Den har mistet sitt moralske mot, og vi har så vanskelig for å øyne det i e v e n d e menneske bak lederne.

Det er angsten for avisdøden som preger den, og den blir derfor ikke fri som tidligere.

Den kurtiserer sine lesere i overdreven grad og lar disse få spille på deres følelsesregister, mens pressen selv tier eller slutter opp med et stille akkompagnement.

Hvor vi savner «Tidens Tegn», den overlegent beste avis Norge noensinne har hatt, men som nok hadde for mange intelligente penner i kunstens og litteraturens tjeneste. Dessuten hadde den vel for meget fedrelandsprat i en tid hvor kommunismen og de salongradikale herjet landet.

Den gikk med kolossale underskudd i flere år, inntil den segnet om i 1941.

Vi hadde «Urd» som måtte gå inn. Det var et dameblad, — og meget kultivert. Men da både kulturen og damene snart hører til en helt forgangen tid hadde det ikke lenger livets rett. Senere har vi fått ukebladene for kvinner, hva alt hunkjønn jo er. Vi hadde også i sin tid et ypperlig vittighetsblad «Ex Lex», men i vårt opplyste land var det så få som oppfattet dets fine vidd og slepne humor. Det måtte dø.

Vi fikk «Grand Magasin», bygget etter mønster fra det engelske «Strand Magazine». Det norske magasin bragte noveller og oppsett fra de beste penner, — de mest spennende og dramatiske fortellinger, der var kjærlighet, blod, kunst og litteratur, — men — og dessverre for forlaget, det var alt sammen i et så formfullendt sprog at bare et fåtall innen folket maktet å lese det. Det måtte også dø.

Hvoretter vi fikk ukeblad som man virkelig forstod. Riktignok medførte disse en utbredt åreforkalkning innen vårt folk, men en av okkupasjonstidens heldige følger var, at forkalkningen gikk tilbake, fordi ukepressen ble innstilt på grunn av papirmangel.

Også nu, i forsøplingens tid, er det bare aviser som lefler for massen, uten altfor synbar oppgivelse av seg selv, som overlever.

Unntakelsen er sjefredaktør Chr. Christensen's (CC's) avis, «Morgenbladet», som ikke lar seg friste til å skrive for tribunene, om selv dette blad til tider kommer med alvorlige glipp. Vi kan som et eksempel vise til artikkelen vi bringer på sistesiden i dette nummer.

Likevel, — «Morgenbladet» har, under CC's redaktørtid, vært sannhetens og ytringsfrihetens uinntagelige festning i landet vårt. En avis som derfor er hilst med kjærlighet og hengivenhet fra mange av de kvinner og menn, som i 1945 ble fengslet for sine meningers skyld, og som i alle år senere er møtt med løgner, forhånelser og svikerord.

For alle disse gir meldingen om sjefredaktør Chr. Christensen's (CC's) avgang fra «Morgenbladet» grunn til uro og engstelse for avisens videre ferd.

Vi respekterte (og respekterer) CC. Han var en redaktør som uten sideblikk til styret, annonsører og leserkrets skrev hva han selv mente. Hans kommentarstoff og artikler var velpleiete, modige og ekte, uten dobbel bunn. I sin avis kunne han nok gi oss harde slag, men de traff aldri under beltet. Han slo med åpent visir og med blanke våpen. En motstander det var en opplevelse å møte i kamp.

La oss håpe at hans etterfølger i redaktørstolen vil bli av samme støpning. Slik at vi fortsatt kan nyte «Morgenbladet» ved frokostbordet.

GLIMT FRA OKKUPASJONSHISTORIEN

Brøt han idrettsfronten?

Rolf Hofmo var en kjent mann innen norsk idrettsadministrasjon. Han var bl.a. fastlønnet formann i Arbeidernes Idrettsforbund (A.I.F.) fra 1939. I denne egenskap lot han rykke inn en kunnngjøring i landets aviser juli 1940:

«A.I.F. UNDER OKKUPASJONEN.

Idrettslagene må oppta sin virksomhet igjen, få reorganisert styrever og utvalg hvis dette er nødvendig og samle medlemmene til trening på ny.

En måned etter at denne kunnngjøring sto å lese i landets aviser ble det fra tysk side tatt kontakt med Administrasjonsrådets Sosialdepartement. Tyskerne ønsket at idrettslivet måtte komme i gang igjen, og de foreslo bl.a. en landskamp i fotball mellom Norge og Tyskland. Saken ble behandlet av Administrasjonsrådet. I rådets møteprotokoll, side 177, sak 3, heter det bl.a.: «Arbeidernes Idrettsforbund har overfor Sosialdepartementet meddelt at man på det hold ikke hadde noe imot planen».

Nå vil kanskje enkelte lesere spørre: Hvordan gikk det med en mann som var så villig til samarbeide med tyskerne? Jo, kjære leser, Rolf Hofmo ble i 1945 nestformann i Norges Idrettsforbund!

PEDER HOLT:

«Oppretthold et vennskapelig forhold til Wehrmacht»

I Arbeiderpartiavisen Finnmarken for 5. august 1940 finnes innrykket en kunnngjøring som slutter slik:

«Det er i byens og i de norske myndigheters interesse at en i den nåværende vanskelige situasjon kan opprettholde et vennskapelig forhold til den tyske Wehrmacht, og en henstiller derfor på det innstendigste alle til å medvirke til at dette kan oppnåes.

Vardø, 5. august 1940

R. Rye Rønning
kaptein

Peder Holt
ordfører

Hvordan det gikk ordføreren som kom med en slik opfordring? Jo, han ble i 1945 fylkesmann, senere konsultativ statsråd og i tiden 1951—55 fiskeriminister!

INO's kontingentinntekter doblet — gledelig stor medlemsøkning i 1982

INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE vil med glede kunne se tilbake på året 1982, da kontingentinntektene ble doblet fra foregående år. Det forteller litt om medlemstilstrømningen, som steg fra måned til måned.

Ikke bare har medlemmer som i flere år har forholdt seg passive til INO's arbeide kommet tilbake, men et betydelig antall helt nye medlemmer er også kommet til.

Året 1982 har ellers vært preget av aktivitet og nye tiltak:

Tidlig i året utkom Einar Syvertsens «Også dette bør være sagt», og det ble også igangsatt et prosjekt for å utgi en katalog over bøkene i det omfattende bibliotek. Resultatet av dette arbeidet — den 77 sider store katalogen HVA ER INO? — forelå i oktober og er nu sendt til samtlige folkebiblioteker, videregående skoler, distriktshøyskoler, aviser og en rekke enkeltpersoner i toneangivende stillinger. I alt er 3000 eksemplarer distribuert til adresser som kan dra nytte av katalogen.

For 1983 ligger flere oppgaver og venter: INO's store dokumentasjon skal katalogiseres og ordnes, — og nye bøker forberedes.

Ellers er INO's årsmøte under forberedelse. Det avvikles lørdag 16. april. Mange viktige saker vil komme på dagsorden, og utenom denne kan deltakerne vente seg innslag av kunstnerisk verdi.

En ildsjel har fylt år

Storbonden, frontkjemperen og «TV-kjendisen», Knut Baardseth fylte 60 år den 2/12 1982.

Det er vel få som har fått med seg så mye av livet i så ung alder.

Vi som kjenner ham fra fronten og det sivile liv vet for en solid og ærlig mann Knut er.

Det vet også hans hjembygd, at det er en mann de kan stole på, tross tidligere politisk oppfatning. Så der kommer vel ordspøget «Ærlighet varer lengst» til sin rett.

Det Knut gjør, gjør han helt og ikke stykkevis og delt.

Ikke må vi glemme gjestfriheten når en kommer til gards. Komme derfra før en har fått i seg både mat og drikke er en umulighet.

Samme hvor travelt det er, ute som inne har Knut og hans fru Kirsten, en egen evne til å slappe av og ta seg av sine gjester.

Vi ønsker ham og hans hus gode nye 60 år og et godt nytt år.

Kaare Sjøberg

INO og FOLK OG LAND slutter seg til ønskene.

Knut Baardseth hører til kjernen i vår omfattende virksomhet, der han med sitt vidsyn og sin klokskap gjør en innsats det står respekt av.

Vi er stolt over å ha ham som styremedlem i Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie, hvor han naturlig nok er enstemmig innvalgt.

Kåre Haugerud

Arne Mathiesen er gått bort

Vår gode kamerat, Arne Mathiesen, er ikke lenger blant oss.

Vi som møtte ham og fikk gleden av å oppleve hans varme vennskap og hjelpsomhet i enhver situasjon, vil bære videre minnet om et godt og rikt utrustet menneske.

Vi vil huske ham som gutten i NSUF, som den oppofrende soldat i divisjon Wiking og som den jordnære, retskafne statsautoriserede revisor, som aldri sparste seg når noen trengte hans hjelp.

VI LYSER FRED OVER HANS MINNE.

Enkemann, 63 år, frontkjemper, søker hjertevarm, livsglad dame for fellesskap i glede og sorg. Tiden haster — rekk meg din hånd — idag!

Bill. mrk. «Troskap

«Støtteannonserne» strømmer inn

Vi sier denne gang hjertelig takk for 50 bidrag på til sammen kr. 7 325,—.

Ved årsskiftet kom det inn en hel del «støtteannonser», og det vil derfor ta enda et par nummer før vi får kvittert for alle som hittil er kommet inn.

«Støtteannonser» er bidrag på kr. 50,- eller mer til avisens drift.

STØTTEANNONSER fra «Folk og Land»s venner.

Takk for følgende bidrag:

K., Moldjord 160,—	J., Toftevåg 125,—	A., Tønsberg 100,—	S. og E., Nord-Østerdal 100,—	O., Drøbak 75,—
K., Leksvik 100,—	O., Kristiansand S. 65,—	O., Fon 400,—	I., Stai 125,—	J., Rakkestad 125,—
N., Leksvik 50,—	S., Evje 100,—	L., Sande 400,—	Gitt, Rena 140,—	E., Gressvik 100,—
M., Kvål 225,—	M., Fevik 100,—	T., Sande 125,—	S., Elverum 125,—	R., Rolvsøy 75,—
D., Torvik 75,—	A., Arendal 225,—	O., Nore 100,—	T., Hernes 50,—	C., Sarpsborg 100,—
E., Ålesund 50,—	O., Bø i T. 100,—	I., Nore 200,—	H., Våler i S. 100,—	A. H., Oslo 50,—
E., Minde 200,—	H., Siljan 225,—	W., Dokka 75,—	E., Strømmen 100,—	H. J., Oslo 400,—
		S., Gran 125,—	P., Norbyhagen 200,—	A. A. H., Oslo 500,—
		E., Kapp 75,—	J., Lørenskog 100,—	E. B., Oslo 300,—
		O., Lena 150,—	L., Lommedalen 300,—	N. E., Oslo 75,—
		K., Lillehammer 100,—	E., Nesbru 125,—	S. R., Oslo 50,—
		M., Ringebu 200,—	R., Ski 75,—	P., Odense, Dmk. 85,—

ARNFINN VIK :

De fra den seirende side må rekke frem hånden først

Eystein Fjærli:

«DEN NORSKE HÆR I
STORBRIANNIA
1940—1945»

Krigshistorie kan være så mangt, alt etter hva man vil ha fram.

Den siste verdenskrigen har gitt oss en mengde etterkrigs-litteratur, og det ser ikke ut til at vi på langt nær er kommet til veis ende.

Det er befriende med en bok som fra første til siste side gir det bestemte inntrykk at dette er sannheten. Her er ikke lagt noe til og heller neppe særlig meget utelatt.

Karakteristikken må være: Nøktren. Fagmannens beretning. For oss som kjempet på en helt annen front, og under andre forhold, er det allikevel adskillige likhetstrekk i hendelser og opplevelser.

I England og hos oss kjempet vi for egen nasjonal identitet.

Det er vanskelig å bedømme hvem som kom best ut. Vi kan ikke vite i hvilken grad vi ved en evt. tysk seier kunne opp-

nådd en lignende løsrivelse fra våre allierte etter krigens slutt.

En selvstendig, fri og mest mulig uavhengig stilling for vårt land var også vårt mål.

Norske førkrigs-offiserers trang til å bygge opp for store staber med behagelige stillinger for flest mulig. Hos oss ble det, av tyskerne, gjort kort prosess med slikt. Troppstjeneste var viktigst. Ved stab kunne kun offiserer som hadde utmerket seg ved troppene komme i betraktning. Engelskmennene lot også dette skinne gjennom, og tydelig nok.

Der lærte vi noe på begge sider.

Fall bare ikke tilbake til gamle unoter!

I England hadde de disiplinærproblemer. Kanskje var frivilligheten mindre. Særlig må den lange øvelsestiden ta skylden. Men bevares, det var ikke bare glansbilder hos oss heller.

Vi hadde den fordel at vi nesten fra første stund kom i innsats, uten at høyere norsk myndighet kunne holde oss tilbake. Vi fikk i større utstrekning vite hva krig var.

I England var kravet om frontinnsats som garanti for senere selvstendighet, tydeligvis ikke så sterkt. Sjøfarts- og handelsnasjonen, Norge, kunne så allikevel i overskuelig fremtid ikke unngå en avhengighet av vår vestlige nabo.

Vi må heller ikke glemme den store frontinnsats som ble gjort av norske sjøfolk. Denne og innsatsen fra fly og marine gjorde den lille hærkontingentens rolle mulig og akseptabel. Frustrerende må det ha vært, og ekstra ille, hvis ikke innsatsen på Walcheren hadde kommet i ellefte time.

De hedrer sine falne som vi gjør det. De snakker om kampen for Norges frihet og selvstendighet, akkurat som vi.

På begge sider kriget vi, med innsats på liv og død.

Vi får fremdeles klump i halsen når fedrelandssangen synges, når flagget heises, når kongen viser seg. Det samme tror jeg om englandsfarerne.

Er vi så forskjellige at vi idag ikke fritt og åpent kan gi hverandre hånden?

Etter å ha lest boken, kan jeg bare se små forskjeller. Og én stor; De kjempet på den seirende siden, vi på den tapende.

Det er de fra den seirende siden som må rekke frem hånden først!

Oslo 2, Arnfinn Vik

Einar Gerhardsen-programmet

I fjernsynet kvelden 27. desember 1982 sier Einar Gerhardsen at han i mai 1945 dannet en *Nasjonal Samlingsregjering*.

Dette er grov tilsnikelse overfor de personer som gav sin tilslutning til partiet Nasjonal Samling som Vidkun Quisling stiftet 17. mai 1933. Et parti med et evolusjonert program som motvekt mot det Marxistiske Arbeiderparti hr. Einar Gerhardsen representerte.

Det som skjedde i 1945 — nærmere bestemt 8-9 mai —, var at de tyske væpnede styrker her i landet — over 150 000 mann, kapitulerte «på avstand» som det er formulert, *til de alliertes overkommando*. Den tyske okkupasjon av landet blir dermed avløst av en alliert okkupasjon.

Norge som stat var ikke krigførende etter 10. juni 1940.

Det var med støtte i de alliertes våpenseier at Einar Gerhardsen dannet sin regjering i mai 1945. Fra ro og orden i landet — bortsett fra de kjente «nålestikk» mot tyskerne og NS — unødvendig sabotasje og noen politiske mord, førte denne nye

okkupasjonsregjering til fengsling og innsetting i konsentrasjonsleir av titusener norske — kvinner og menn. Og til grusom terror med sterke innslag av sadisme.

Nei, det var ingen normale tilstander disse 1945 månedene, som med Gerhardsen i spissen, ble etablert i Norge. Fra utenlands nøytralt hold ble tilstanden karakterisert som «Bøddelstaten Norge». Og den hederlige dr. jur. professor Jon Skeie skriver: «Vi har aldri i vår historie hatt en sådan rettsløshet».

Loven var satt til side for frihet til makt.

Oslo, S.

KLIPP, KLIPP, KLIPP, KLIPP...

Mange lesere er svært flinke til å sende oss avisutklipp.

Vi kan umulig følge med i alle aviser og tidsskrifter selv, så vi er meget taknemlige for klipp fra leserne.

FOLK og LAND
Postboks 924 Sentrum,
Oslo 1

Åpent brev til Andenæs . . .

(Forts. fra side 1)

8. juni 1940, mens både generalen selv og Undersøkelseskommissjonen kommer med opplysninger om dette saksforhold som er stikk i strid med det som De skriver i Deres bok.

Når jeg sammenholder de opplysninger som på ovennevnte punkter er gitt i Deres bok med Rettstidende, *General Fleischers «Efterlatte papirer»* og *Undersøkelseskommissjonens innstilling* og bilag må jeg nødvendigvis trekke følgende konklusjon:

1. Enten er innholdet i Rettstidende og de to andre nevnte publikasjoner forfalsket, eller
2. må de opplysninger som De har gitt være grovt misvisende.

For å få klarlagt det faktiske forhold — noe som jo i høy grad burde være i Deres interesse — vil jeg be bladets redaktør om to ting:

1. sende Dem et klipp av denne artikkel i rek. brev, og
2. gi Dem tilstrekkelig spalteplass i neste nr. for en rede-gjørelse om de her berørte spørsmål.

Sverre Nielsen

RED.: Vi kan bekrefte at vi har etterkommet artikkelforfatterens anmodning om å sende artikkelen rekommendert til professor Johs. Andenæs. (Han mottar forøvrig **FOLK OG LAND** hver måned) Og vi kan også bekrefte at professoren vil få den plass han behøver, til å besvare de spørsmål som er stilt ham ovenfor.

Red.

Hva Englands-dokumentene . . .

(Forts. fra side 1)

trekt, og det ble pekt på at hvis nordmennene ikke kunne gjøre mere for å imøtekomme de britiske ønsker, måtte nordmennene vente at deres handel ville få erfare den mest rigorøse kontrabandekontroll fra den britiske flåte. De britiske forhandlere ble bemyndiget til å innta en hard linje overfor nordmennene. (Cab 65/1 s. 195) [286-11]

I krigskabinettets møte 5. oktober heter det at tiden nå var kommet da det var nødvendig å snakke rett ut til den norske regjering om at hvis det ble gjort vanskeligheter fra norsk side under forhandlingene, ville det fra britisk side bli gjort vanskeligheter med den norske kullimport fra Storbritannia. Den britiske forhandlingsleder sa at han håpet at utenriksministeren kunne finne den rette måten å snakke på til den norske minister. Halifax lovet å gjøre det. (Cab. 65/1 s. 211) [313-9]

Disse opplysninger stemmer godt overens med referatet fra Stortingets utenrikskomité's møte 7. oktober. Koht opplyste der at legasjonen i London 16. september hadde fått underretning fra Halifax om at det snarest mulig måtte komme istand en avtale om norsk tonnasje til den britiske regjering. Og dette kravet vart jamvel styrkt — om ein vil segja det så — med eit trugs-mål om at om vi ikkje fort kunne få istann ei avtale om norsk tonnasje til britisk rådvælde, måtte den britiske regjeringa nytta den makta ho hadde til å stansa koltilførsla til Noreg, opplyste Koht. Han nevnte også at engelskmennene ville at all

transitt til Tyskland over sjø og land skulle stoppes, mens transitten over Noreg fra Østersjølandene til England skulle opprettholdes.

Mowinckel nevnte i samme møte at norske redere ikke hadde særlig lyst til å sette sine skip i fart på England, fordi bare ca. 10% av den norske handelsflåte hadde vært beskjeftiget i fart på England i den senere tid.

Lykke fant den britiske holdning så urimelig at han sa: *Når man tenker på at England har tvunget inn på Norge 70% av hele den norske import av kull, og dermed tvunget oss, kan jeg nærmest kalle det, til å være Englands kullkunde — at de skulle benytte seg av en situasjon som denne til å stoppe kullforsendelsene — det vil jeg se på at de gjør!* (Dokument nr. 8 1945).

Den 16. november ble avtalen sluttet. 1,5 million tonn tanktonnasje og 200 tusen tonn av andre skip ble bortbefraktet til England. (Cab 65/2 s. 75) [84-10]. Dette må vel kunne sies å ha vært et verdifullt bidrag til Storbritannias krigførsel fra et lite lands side.

Det faste språk (the firm language) han hadde brukt i samtale med Mr. Colban, den norske minister, synes å ha hatt en god effekt, sa Halifax i krigskabinettet den 14. oktober. (Cab 65/1 s. 259) [390-11]

Ingen forhastet fred!

Den første krigshøsten har det nok i franske og britiske regjeringkretser vært en viss engstelse for at krefter som ønsket å få slutt på krigen skulle få overtaket. I krigskabinettets møte 6. oktober ble det opplyst at informasjonsministeren ikke hadde noen spesiell plan for måten Hitlers fredstilbud skulle presenteres for det britiske publikum. *Publikum kunne bli forvirret, hvis noe spesielt tilbud som Herr Hitler hadde fremsatt i sin tale, fikk lov til å bli fremstilt i et gunstig lys, samtidig som ingenting ble publisert gjennom halv-offisielle britiske kommentarer.* I diskusjonen om dette var oppfatningen den, at ikke noe skulle offentliggjøres før krigskabinettet hadde hatt anledning til å drøfte talen nærmere. *Taushet kunne vise seg å være det mest effektive svar.* (Cab 65/ s. 218) [325-12]

Halifax gjorde også 24. november oppmerksom på et telegram fra ambassadøren i Paris, om at man i offisielle kretser mente at de allierte regjeringer måtte være forsiktede med å ta imot fredsfølere fra nøytralt hold, og spesielt fra Nederland. *Nederland ville heller ha en forhastet (premature) fred enn å bli slagmark!* (Cab 65/2 s. 151) [206-10].

En henvendelse fra den nederlandske minister i Washington til president Roosevelt resulterte i at Roosevelt sa: *I do not think*

FREDENS BLODIGE «FRIGJØRINGSKAMPER»

Etter den endelige «fred», fra annen verdenskrig (1940—45) ble det en tilsynelatende rolig tid, hvor krigslandene kunne slikke sine sår.

Men i vår tids terminologi betyr *fred* en betinget våpenstillstand, mens man ruster til en ny krig.

Etter at erkefienden av de to supermakter hadde stupe i bakken, ble det nu stunder for disse til igjen politisk og militært å ta øyemål av hinannen.

Disse to motpolar i verdensutviklingen fikk nu bare dette ene mål: å passe på at den annen part ikke hadde en tank eller jagerfly, enn si en raket mer enn motparten.

Begge parter *vet*, og vi andre *vet*, at en ny krig ikke vil være til å unngå. Ja, den er forlenget begynt: I skyggen av «fortet Sovjets» ennu tause våpenkonlonner glir U-landenes røde vasaller frem gjennom jungelen, med ordet «FRIGJØRING» på sine faner, meier de all motstand ned med brutal, rød kraft, — hundre tusener faller, hundre tusener flykter, og hundre tusener av soldater, kvinner og barn er her eller der på flukt.

Alle Europas land åpner seg til hjelp, — bare ett land holder porten nøye stengt: Sovjet-Russland. Ikke et eneste jaget, blødende og fortvilet menneske slipper inn.

Etterkrigstidens feltrop kloden over har vært «FRIGJØRING». (NB! Rød frigjøring.)

Enten fra tidligere kolonimakter eller fra et utall presidenter og/eller fra «imperialisme og kapitalisme», hva de færreste forstår noe av.

Bak alt dette står Sovjet. USA på den annen. Oppgjøret er for lenge startet, og vil bli langt grusommere i årene som kommer.

Tyskland hadde ved sitt endelige fall våren 1945 ennu en mobil og krigsdyktig stående hær. Tenker man seg nu, at de vestallierte hadde vært mer klar-synte og tenkt som så: Dersom vi nu, i stedet for å henge fienden, tar den i vår tjeneste, gjør denne hærgruppen til vår allierte? Og så gjør med denne et «coup dem ain», for ikke å si et «coup de grâce» — et dødsstøt mot den felles erkefiende, den mektige Sovjetunionen.

the present moment opportune. — Jeg tror ikke at det nåværende tidspunkt er beleilig! (Cab 66/4 s. 247-48). Man kan selvfølgelig reflektere over dette, særlig nå, når resultatet er kjent: fremdeles ingen fred! Var dette statsmannskunst som berettiger til berømmelse og statuer? De 50 millioner som måtte bøte med livet for det, kan ikke svare.

(Forts. neste nr.)

Denne UNION hvis ene mål er å vinne rødt herredømme i og over alle verdens nasjoner.

Hadde nu de allierte, hadde nu f.eks. Churchill, fått denne, la oss kalle den «va banque»-idé, og gjort det siste, avgjørende fremstøt mot den blodrøde fienden, (som hittil hadde vært en alliert) hvordan mon da verdenshistorien idag ville ha sett ut?

Dersom en slik beslutning hadde vært tatt ville snart en mengde av Sovjets mellomeuropeiske vasaller ha sluttet seg til, trette av rød autoritets maktstyre.

En hel verdens kneblede nasjoner, en hel verdens ennu frie nasjoner, — alle ville ha sluttet seg til dette siste, gigantiske, verdensoppgjør.

HVIS, AKK JA, HVIS . . .

Man gjorde ikke det, nei, og nu har vi sett og opplevd gjennom de henfarne 38 år etter «freden» hvordan Sovjet-Unionen har amputert lem for lem av Europas mindre nasjoner.

Om turen kommer til Norge?

Ja, vær viss.

Hvis det norske folk da ikke i 12. time skulle fri seg fra den sosialistiske mafia her til lands, som er med i den internasjonale sammensvergelse for krig, og som har stilt seg solidarisk med den makt, som fra Kola-halvøya allerede har stilt inn sine raketter mot landet vårt.

Den mafia som, i likhet med Nygaardsvold og andre, systematisk undergraver vårt forsvar, slik at vi militært, sivilt og moralsk kan stå totalt uforberedt til å møte en moderne krigspåkjenninger.

SÅ SANT, SÅ SANT

Statsministeren vår, Kåre Willock, er inne på noe i «Morgenbladets» nyttårsenquete, der han uttaler at «noe av det beste som ellers kunne skje, var at vi i 1983 lyktes å prioritere våre fellesinteresser foran de mange særinteresser».

FELLESNYTTEN FORAN EGENNYTTEN var som kjent Nasjonal Samlings motto fra 1933 til 1945.

GI DETTE NUMMER VIDERE

til en annen når du har lest det! Det er en god måte å fremme vår sak på, og den kan også skaffe oss nye abonnenter.

BØKER SOM BØR LESES

- eks. David Irving: **Hitters Weg zum Krieg** kr. 130,-
 » Nikolai Tolstoy: **Die Verratenen von Jalta**. Englands Schuld vor der Geschichte » 130,-
 » Gert Schwager: **Im Herzen die Heimat** (Waffen-SS soldat i sovjetisk fangenskap) » 70,-
 » Fraenkel/Manvell: **Canaris. Verschwörung und Verrat im 3. Reich** » 90,-
 » Paul Carell: **Unternehmen Barbarossa**. Der Marsch nach Russland. Hitlers Ostfeldzug » 130,-
 » Wilhelm Tieke: **Der Kaukasus und das Öl**. Der deutsch/russische Kampf in Kaukasien 1942/43 » 125,-
 » **Wenn alle Brüder schweigen**. Stort billedverk om Waffen-SS » 250,-
 » Peter Strassner: **Europäische Freiwillige. Die 5. SS-Panzerdivision Wiking** » 130,-
 » Dr. jur. Werner Best: **Den tyske politik i Danmark** Stort format, heftet. **Årets mest oppsiktsvekkende bok i Danmark?** Den tyske riksbefullmektigede 1940—1945 har endelig skrevet sine erindringer. Kun et svært lite restopplag! » 130,-

Ved forskudd er forsendelsen portofri, ellers porto og oppkravsgebyr i tillegg. Bestillingen sendes **A. Norberg, Boks 3044 Elisenberg, Oslo 2. Postgiro nr. 2 34 13 52.**

Navn:

Adresse:

LENSMANN SKOGEN :

«Det er de andre som skal takke oss»

«ALDRI TILBAKE» NÅDDE STORE OPPLAG

FOLK OG LAND hadde rett. Ikke nok med at Elisabeth Skogens bok, «Aldri tilbake», ble en kunstnerisk seier for forfatterinnen. Den ble også en salgssuksess.

Allerede før jul måtte Aschehoug forlag ut

med nye opplag av boken, som for mange litteraturskere ble den mest kjærkomne julegave.

— Med forfatterinnens tillatelse gjengir vi sluttavsnittet i bokens siste kapittel, som ga den navnet «ALDRI TILBAKE».

«Samtalen tok en ganske annen retning enn jeg ville, men så fikk far oss på rett kjøl igjen:

— Jeg forstår av brevene dine at du tjener store penger nå. Det er neimen ikke småtterier du klarer å legge deg opp hver måned.

— Ja, jeg sparer på harde livet.

— Da har du kanskje også et bestemt mål for øyet

— Ja, far, jeg har det. Om noen år skal jeg bygge hus i Lier. Jeg vil hjem.

— Det forundrer meg at du fremdeles føler deg så sterkt knyttet til bygda etter alt som hendte. Du var jo bare barnet da du forlot Norge og har levd like lenge i andre land som der, sa far.

— Det hjelper ikke. Jeg har klart å omstille meg og tildels funnet meg til rette under forskjellige omstendigheter, men halve sjelen min har blitt igjen i Lier.

— Men barna dine? De er jo i Frankrike nå. Ville det ikke være mer naturlig at du slo deg ned der? Med din bakgrunn, erfaringer og språkkunnskaper kan du finne deg arbeid hvor som helst. Og din mann kommer aldri til å ville gi fra seg Alex og Kristin igjen, ihvertfall ikke frivillig, og noen rettssak vil du vel ikke igjennom.

Jeg svarte ikke på det. Far hadde vært skrekkelig sint pr. brev da jeg reiste fra Paul. Han glemte også at barna snart var store nok til å vite hva de selv ville... Jeg pustet dypt og kastet meg ut i det.

— Far, det er ikke bare barna og meg det gjelder. Jeg tenker på oss alle sammen. Kan vi ikke reise hjem og leve der vi hører til? Mor må kanskje overtale, men du har fremdeles dine gode venner der, familien, skogen og fjellet er der fremdeles. Fortell ikke meg at det ikke lenger betyr noe. Når jeg aldri klarer å rive meg løs, så kunne vel ikke du...?

Han så alvorlig på meg, pekte på en nedblåst trestamme og vi satte oss.

— Jeg vet du mener det godt, Bettymor. Men vi — mor og jeg — kommer aldri til å reise tilbake. Ikke engang på besøk. Vær så snill ikke å insistere, det vil bare skape unødvendige diskusjoner. Men jeg skal forklare deg hvorfor. Han karvet ettertenksomt i pipa, blikket var fjernt.

— Det går ikke én dag uten at jeg tenker på landet mitt og bygda mi. Lover og rettssaker lar vi ligge. Det får bli historikernes sak å ta seg av om noen år, når de tør. Nei, det jeg tenker på er menneskene, moralen, som har skuffet meg så dypt. Mine venner sender bøker av nyere årgang, og jeg har kunnet

konstatere en skuffende, ensartet fremstilling av det som skjedde under krigen. Nåja, «krig», jeg mener okkupasjon, noen krig i egentlig forstand var det lite av i Norge. Ja, det vet vel du som har sett og bodd i land som virkelig har opplevd det. Bøkene slår fast: jøssinger er gode nordmenn, modige, oppofrende patrioter, som er villige til å ofre

alt for sitt land. Gutta på skauen er helter — nordmenns lidelser under krigen uten sidestykke i hele verdenshistorien. NS-folk er de dumme, ambisiøse, nevrotiske og hevngjerrige. Frontkjemperne er svake, eventyrlystne og tildels sadistiske ungdommer, en sjelden gang under formildende omstendigheter: skakkjorte idealister.

— I Drammens-avisene ser jeg at massemedias holdning ikke har forandret seg overfor oss. Nordmenn blir hjernevasket, Betty. Propagandaen og hetsen mot NS-folk er så gjennomført at selv mange av våre egne begynner å tvile. Tvile på om det er bryet verd å renske seg for landssvikerstempelen. Et ledemotiv blant kampefeller synes å ha blitt: «Vi klarer oss bra. La det som hendte være gjemt og glem, aldri blir vi trodd likevel. La oss være takknemlige for at vi slapp levende fra det.» Det ser trøstesløst ut. Snart er det ingen igjen som tør stå frem og fortelle hvor urettferdig vi ble behandlet.

— Hvorfor pokker skulle vi være takknemlige? Det er heller de andre — småjössingene og de lunkne som drev med vinden — som skal takke oss. Jeg unntar naturligvis dem på den andre siden som gjorde en innsats, som kjempet for hva vi trodde på. Vi som administrerte landet — som støtfangere mot okkupasjonsmakten — var det som fikk Norge noenlunde velberget gjennom en vanskelig tid.

— Tenk på de latterlige mytene! «Det norske folks daglige kamp mot fienden», f.eks. I realiteten førte flesteparten en rolig tilværelse, mest opptatt med å få seg og sine i havn.

— Seierherren har alltid rett, uansett når, hvor og etter hvilken som helst krig. De tapende kastet i fengsel, fratas eiendommer, tortureres, dømmes, blir skutt eller hengt. Sinnene er i opprør. Mobben roper på syndebukker. De som roper høyest er de som selv forsømt å være helter.

— Som du skjønner, Betty, jeg har grunner nok. Jeg vet for mye. Og kjenner dem alle: angiverne, svartebørshaiene, brakkebaronene, de feige, folk jeg visste drev med illegalt arbeid og advarte i tide før husundersøkelse. Ikke engang i retten turde de møte opp og fortelle sannheten, så feige var de...

— Men far, det var da mange som vitnet for deg...

— Ikke mange nok. Flertallet holdt seg hjemme. Jeg ville ikke orke å se dem igjen, kanskje til og med måte ta dem i hånden og bli ønsket velkommen tilbake... Det var så mange som svek, Betty. Uten å være medlemmer av partiet; de fleste landsforrædere var ikke NS-medlemmer.

— Nå vet du hvordan jeg føler uretten, hvor dypt jeg ble såret. Aldri vil jeg se mitt fedreland igjen. Far banket pipa mot stammen og reiste seg. — Nok om det. Nå går vi tilbake til mor og får oss en formiddagspjølter.

Han rakte meg hånden og dro meg opp. Med armen hans rundt skulderen min gikk vi tilbake til gården.

Johan Bjørgan

Fra Bergen innløper en trist melding:

Johan Bjørgan er død.

Med ham har våre virksomheter mistet en av sine mest trofaste kjempere, og de som sto ham nær, har mistet en venn i hvem det ikke fantes svik.

Vi vil bringe nekrologen i februarnummeret av FOLK OG LAND.

Boktjenesten

Postboks 924 Sentrum, Oslo 1. Telefonbestilling: (02) 19 06 71.

NS-MEDLEMMENES SYN:

.... eks. Odd Melsom: På nasjonal urlaspost	kr. 65,-
.... » — » — NS og fagorganisasjonen	» 80,-
.... » — » — Fra kirke- og kulturkampen	» 85,-
.... » Einar Syvertsen: Også dette bør være sagt	» 75,-
.... » Alle 4 bind: Supplement til okkupasjonshistorien..	» 240,-
.... » Justus Vericultur: Den norske kapitulasjon	» 20,-
.... » A. I. Bru: Professor på ville veier	» 50,-
.... » Trygve Engen: Jeg er ingen landssviker	» 40,-
.... » Adolf Hoel: Universitetet under okkupasjonen	» 50,-
.... » Walter Fyrst: Min sti. NS blir til, o.m.a.	» 95,-
.... » Harald Franklin Knudsen: I Was Quislings Secretary	» 55,-
.... » Per Lie: Sannheten om Telavåg-affæren 1942	» 15,-
.... » Sigurd Mytting: Politisk dømt	» 35,-
.... » Kai Normann: Diktene Laurbærkransen	» 20,-
.... » D. N.: Vidkun Quisling's siste dager	» 5,-
.... » Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller	» 25,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Institutet för Offentlig och International Rätt:	
Den norska rättsuppjørelsen	kr. 50,-
.... » Referat og utdrag på norsk av ovennevnte	» 5,-
.... » Lyder L. Unstad: Quisling. The Norwegian Enigma	» 40,-
.... » Forbundet: Gi oss rettsstaten tilbake	» 5,-
.... » — » — § 104. Mer lys over rettsoppjøret	» 10,-
.... » Universitetsforlaget: Fra idé til dom	» 55,-
.... » Berner Hansen: Mannen bak søylen (Om prof Wilh. Rasmussen)	» 80,-
.... » Pastor A. E. Hedem: Quo vadis Norvegia	» 30,-
.... » O. Hedalen: Er det begått en skammelig urett mot en hel del av våre landsmenn?	» 5,-

SPESIALTILBUD:

.... eks. Thorkild Hansen: Prosessen mot Hamsun kr. 150,-

FRONTKJEMPERNE:

.... eks. Frode Halle: Fra Finland til Kaukasus	kr. 70,-
.... » Svein Halse: I forreste linje (Den norske Legion)	» 70,-
.... » Ben Esper: Tsjerkassy (Norsk ambulanseskjører på østfronten 1943-44)	» 90,-
.... » Svein Blindheim: Nordmenn under Hitlers fane ..	» 70,-
.... » General A. Marini: Fra Kaukasus til Leningrad. Dansk offisers innsats i SS-div. Viking, 3 bd. stort format ..	» 225,-

«GAMMEL NYHET»:

.... eks. Admiral Herman Boehm: Norge mellom England og Tyskland	kr. 60,-
.... » Ralph Hewins: Quisling — profet uten ære ..	» 50,-
.... » Forfatteren Karl Holter: Frontkjemperne	» 60,-

DANSK LITTERATUR:

.... eks. Erik Haaest: Udyr — eller hva? (Dødsdømte)	» 20,-
.... » Gary Allen: Ingen tør kalle det sammensvergelse (Hvem trekker i trådene?)	» 50,-

Portofri forsendelse ved forskuddsbetaling til: Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14, onsdag kl. 18—21.
Postadr.: POSTBOKS 924 SENTRUM, OSLO 1.
Kontoradr.: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

NRK stopper internasjonalt . . .

(Forts. fra side 1)

folk, kommunistene og terroristene, det hele dreier seg om.

NRK's NEI til en internasjonal film om prosessen mot Knut Hamsun, viser makten til de røde sosialister på Marienlyst, som tydeligvis mener at en filmatisering av Thorkild Hansens bok vil bringe seernes tanker bort på Sovjetiske forhold idag, der man (som i Norge 1945/46) frakjerner sine største diktere forstandens bruk og tvangsinnlegger dem på psykiatriske anstalter.

I alle fall:

En bok som allerede før utgivelsen ble betegnet som en litterær sensasjon, den hittil mest spennende bok i nordisk forfatterskap, har ingen interesse for det norske folk.

Det har den kommunistiske sensor, NRK's Ole Christian Lagesen, bestemt

Og dermed basta.

(«Proessen mot Hamsun» selges av vår Boktjeneste.)

Folkemordet . . .

(Forts. fra side 1)

Skrekkeeksempler

Advokat Heinz Nawratils «Vertreibungs-Verbrechen an Deutschen. Tatbestand, Motive, Bewältigung» er et nedslående dokument om menneskelig grusomhet.

I konsentrasjonsleiren Theresienstadt i Böhmen døde det også en tysk-slovakisk jøde ved navn Müller. Han døde en ganske «vanlig» leirdød; sult, mangelfull medisinsk behandling og stadig mishandling var dødsårsaken. Det oppsiktsvekkende var at dette ikke var en av de tyske nasjonalsosialisternes leire. Leiren tilhørte de tsjekkiske nasjonalister og tidspunktet var slutten av 1945, lenge etter at krigen var

over, skriver Nawratil i et svar på hvorfor han skrev boken.

«Vertreibungs-Verbrechen an Deutschen» er blitt en grundig og veldokumentert gjennomgåelse av fordrivelse av tysk-ættede fra Øst-Europa. Advokat Nawratil beskriver både gjerning, motiver og etterfølgende forsøk på tildekning av grusomhetene.

20 millioner

Fordrivelsen av tysk-ættede personer fra Øst-Tyskland og Øst-Europa er den største tvangsforflytning man kjenner til. For mer enn 20 millioner mennesker betød den flukt, mishandling og diskriminering. 3 millioner mennesker døde, svært mange av dem som følge av grusom mishandling eller ved regelrett lynsjing.

Massedrap begått av Røde Arme, død i konsentrasjonsleire, tyngsarbeide og deportasjon og sult var de vanligste dødsårsaker. Umenneskelig behandling og massehenrettelser av uskyldige sivile hørte til dagens orden nesten overalt i Øst-Tyskland og Øst-Europa.

Motiver

Hvorfor godtok myndighetene massemyrderiene uten å gripe inn, spør Nawratil. Han konkluderer med at bare en mindre del av massemyrderiene kan karakteriseres som isolerte handlinger av en hevnlysten mobb. Svaret ligger ikke hos de konkrete gjerningsmenn, men hos regjeringene, mener Nawratil.

Tsjekkoslovakia er et typisk eksempel på dette. Selv om Tsjekkoslovakia var en av de nasjoner som led minst tap i menneskelig og materielle verdier under annen verdenskrig, var forfølgelsene av tysk-ættede personer blant de grusomste i hele Øst-Europa. Allerede tidlig i krigen fikk den tsjekkiske eksilregjering tillatelse av de allierte til å fordrive personer av tysk avstamning fra tsjekkisk område. Dette rammet såvel tyske jøder og antifacister i Tsjekkoslovakia som alle andre av tysk herkomst. Sterke nasjo-

nalistiske strømninger og ønsket om en gang for alle å bli kvitt alle personer av tysk avstamning var det avgjørende motiv for å godta massemyrderiene.

I Moskva ble forfølgelsene sett på som et kjærkomment pust for å skape det kaos som skulle gå forut for sovjetisk maktovertagelse. USA og Storbritannia så heller ingen grunn til å gripe inn; som allierte av regjeringer som pustet ild til massemyrderier ville de bli stående som medskyldige.

Uvidenhhet

En undersøkelse i Tyskland viste at selv der kjenner bare et fåtall den fulle rekkevidde av det som skjedde i Øst-Europa like etter 1945. I film, litteratur og presse har emnet vært et tabuområde. Den tyske regjering har ikke ønsket at fokusering av grusomhetene skulle skade Øst-Vest-samarbeidet. Dette er en av hovedårsakene til at arkivene over det som skjedde først for kort tid siden ble tilgjengelige for publikum. Fortsatt er det bare et fåtall som har brukt tid og krefter på å få fram sannheten.

Kollektivskyld

Krenkelser av menneskerettigheter er like grusomme, gjerningens berettigelse kan ikke bedømmes etter hvem som utførte dem. Fortielse gjør krenkelsene enda verre; man gir dem et stempele av legitimitet. Den fulle sannhet må frem. For at det skal skje, er bøker som «Vertreibungs-Verbrechen an Deutschen» umåtelig viktige.

Heinz Nawratil:

VERTREIBUNGS-
VERBRECHEN AN
DEUTSCHEN,

Tatbestand, Motive, Bewältigung
Universitas, 1982

(Boken kan i Norge bestilles fra: A. Norberg, boks 3044 Elisenberg, Oslo 2.

Innbundet, 300 s., rikt ill., pris kr. 150,-, portofritt ved forskudd.)

Bøker om Waffen-SS

Division Das Reich im Bild.

Billeddokumentasjon om en legendarisk panserdivisjon. 645 originalfotografier, 95 prosent av bildene har aldri tidligere vært publisert.

NBI Noen få eksemplarer er dedisert av forfatteren Otto Weidinger, SS-Obersturmbannführer und Kommandeur des SS-Panzer-Grenadier-Regiments 4, «Der Führer».

Innbundet i storformat, 22 x 30 cm, 279 sider. Pris S.kr. 145,—.

Waffen-SS in Russia.

Billeddokumentasjon om Waffen-SS' stridsinnsats i Russland. Format 23,8 x 16,9 cm. 160 fotografier i stort format. Pris S.kr. 52,25.

SS-Armor.

En billeddokumentasjon om panserenhetene i Waffen-SS. 155 bilder i stort format, 39 farveplanser av panservåpen og uniformer. Stort format, 80 sider. Pris S.kr. 58,—.

Frakt kommer i tillegg.

Bestill fra: SUPPLY, Box 7049, S-172 07 Sundbyberg, SVERIGE
Tlf. 095 46 8 29 10 14

Viktig dokumentasjon

Foreign Legions of the Third Reich, bind I.

Denne bok tar for seg de frivillige fra Norge, Danmark og Frankrike på tysk side.

Av innholdet kan nevnes dokumentasjon om NS, uniformer — både militære og politiske — flagg, medaljer og detaljberetning om stridsinnsats. Freikorps Danmark er også gitt bred dekning.

Et historisk verk man ikke kan være foruten. Boken er innbundet, 208 sider, 503 fotografier og illustrasjoner, herav 171 i farver. Pris S.kr. 86,40.

Foreign Legions of the Third Reich, bind II.

omhandler de frivillige fra Belgia, Storbritannia, Italia, Spania og Sverige. Boken er eksklusivt innbundet og på 288 sider, gjennomillustrert i farver og sort/hvitt. Pris S.kr. 86,40.

Spesialprisen gjelder kort tid. Porto kommer i tillegg.

Bestill fra: SUPPLY, Box 7049, S-172 07 Sundbyberg, SVERIGE
Tlf. 095 46 8 29 10 14

Averter i FOLK OG LAND

MANEDENS «PERNILLE»:

Morgenbladets, dessverre nå avgatte, sjefredaktør Chr. Christensen gledet meg med sitt brev til meg gjengitt i Folk og Land nr. 10/11-82. Riktignok var jeg ikke pjokk, bare en liten jentunge, som nå ikke kan huske da far ble arrestert, men dette at C.C. hele tiden har båret minnet med seg i erindringen viser at han er et menneske i ordets positive betydning, noe han forøvrig svært ofte har vist i det han har skrevet siden jeg begynte å lese Morgenbladet.

Han skriver i begynnelsen av brevet til meg: «La oss ikke bli uenige om hva vi er enige om». Nei, la oss ikke bli det, og det synes å være svært meget vi er enige om.

Mens jeg satt og skrev om den totalt ensidige fordømmelse av Tyskland i «Et annet syn», sitter C.C. og skriver for Morgenbladet den 17/11-82 en artikkel med overskriften «Man ser ikke Andropov for bare hitlere». Han skriver her:

«Personlig er jeg nu dyktig lei av den stadige kamp mot Adolf Hitler og alt hans vesen, nasjonalsosialismen og Das Dritte Reich. Motstandsbevegelsen er unektelig blitt langt betydeligere, mer fasttømret og kompromissløs i 1970 og 1980-årene enn den var det i 1930-årene og 1940-årene.»

Ja, slik er tilfellet. Og så kan man lukke øynene for og glemme all motstand mot det som truer idag. Personlig mener jeg at dette er

langt verre enn selv Hitlers Tyskland, som forøvrig ble nedkjempet, og som opphørte å eksistere i 1945. Men det er deilig å ha som syndebukk og unnskyldning for verdens manglende engasjement overfor dagens totalitære trusler.

Nå har riktignok FN og Norge syndebukken Sør-Afrika. Men jeg tror neppe at Sør-Afrika kan angripe oss, og gjøre dem som blir igjen av oss til slaver, som Sovjet kan det.

Afghanistan er vi iferd med å glemme, balterne kommer nesten ikke til orde. Polakkene vel, men hele innlemmelsen av Øst-Europa i Sovjet nevnes også sjelden. Det er slike ting jeg helst ville skrive om. Jeg er på en måte lei av siste

krig og alt dens vesen, men jeg kan ikke gjøre meg ferdig med film i relasjon til verdens wide screen.

den så lenge det ikke er skapt kalanse i helhetssynet.

Jeg våger å påstå at erindringene om redslene er søte minner for mange, deilige å dvele ved mens en skritter over ofrene for dagens skrekkgjerninger. Det er som å gå på gaten med propper i ørene og la seg pumpe full av beatmusikk. Så hører en ikke legevaktbilenes ulende sirener som forteller om mennesker i nød.

Os og når en stadig har filmen om Nasjonal Samlings skrekkelde i Norge under krigen for øynene ser en ikke hvem det var som tok liv. Så forsåvidt er jo etterkrigens Norge også å se på som en smal-

Nok en gang har vår klode rullet et år bort fra 1945. Jeg tenkte så meget på det den siste aften i 1982, da jeg bestemte meg for å være alene med meg og tankene mine som eneste selskap: Er det fordi vesten forente seg med djevelen for å drive ut Belsebub at en fortsatt «ikke ser Andropov for bare hitlere» både på det internasjonale og nasjonale plan.

Hva da med disse som forsøkte å redde stumpene for Norge, og som aldri har endret eller kunnet endre sin innstilling til Sovjet og verdenskommunismen. Skal de fortsatt være offer fordi det ikke var svik i dem?

Mot en ny vår?

REIS IKKE TIL NORGE

Den alminnelige mann

På førstesiden forteller vi om kringkastingens NEI til å være med på en co-produksjon av en fjernsynsfilm om Marie og Knut Hamsun.

Det ville koste for meget.

En slik film ville dessuten være uinteressant for det norske publikum, ifølge ledelsen på Marienlyst.

I stedet skal vi gledes med «Halv sju» og nattrock.

Programmer som bedre passer det alminnelige menneske, da det der er den alminnelige mann som trer frem på skjermen.

Den alminnelige mann!

NRK mener at vi ikke er tilstrekkelig oppmerksom på at det er h a n som bygger landet. Under et arkeologisk foredrag i TV fikk vi også høre om ham:

— Historien lærer oss ingenting om den «alminnelige mann», ble det fortalt oss.

— En hærfører kunne ikke vinne en krig uten folket. Det var FOLKET som skrev historien.

I denne sin røde passus unnlot foredragsholderen å presisere at disse alminnelige ingenting kunne gjøre alene. De måtte alltid ha en leder.

Men det er ikke god tone idag å nevne h a m .

Det er ikke god tone å nevne de som skaper eller som kort og godt går først.

Hva betyr forskerne? Hva betyr industrilederene? Hva betyr en Scott eller Nansen? En Grieg, — eller en Hamsun?

Nei, la oss høre om den «alminnelige mann», la ham fortsatt tre fram for oss og si de tåpeligste ting, uten at vi får skrike inn den minste protest.

Får vi presentert et større vei- eller brobygg, så er det stadig tillitsmannen for arbeiderne vi møter, sjelden ingeniøren. Besøker TV en industri er det hånden, ikke hjernen som trer frem på skjermen.

Den ene mann får vi mer sjelden høre eller se.

Han som alltid går foran.

Hva enten han heter Bergersen d.y., Throne Holst, Arne Asper, Olav Selvaag eller Vebjørn Tandberg. Sistemann ble forøvrig ganske enkelt kverket av røde sosialister.

FAGLIG TERROR

Den største samfunnsoppgave idag er å skaffe produktivt arbeide til de omlag 60 000 arbeidsledige, som er henvist til ledighetstrygd og sosialpenger.

Her må både staten, kommunene, bedrifter og enkeltpersoner være med.

De eneste vi ikke regner med er fagorganiserte ledere. De samler inn skyhøye kontingenter hos medlemmene for å finansiere streiker og uro på arbeidsplassene, og ofrer ikke en tanke på de arbeidsløse, som i tidligere år har vært med på å finansiere LO-pampenes lønninger, villaer og Moskva-reiser. Selv vil de bare passe på tariffenes paragrafer, arrangere streiker og stå i Folkets hus og kreve, — kreve av andre.

I året som gikk har vi sett det faglige tyranni og terrorvelde bli stadig mer brutalt. Vi har sett fagforeningenes aksjoner og trusler mot arbeidere som i protest mot LO's kommunistiske linje, har meldt seg ut av sine forbund, og vi har sett at en hvilken som helst bedrift, et hvilket som helst arbeid plutselig kan bli stoppet av grunner som er vedkommende bedrift helt uvedkommende.

Vi har sett dette og meget, meget mer.

Likevel går det norske folk rolig rundt omkring og innbiller seg at det hersker lov og rett i dette land.

Vi spør: Er det ikke nu på tide at det kommer til et oppgjør med tilstandene. At det reises et vern om arbeidernes frihet, om næringsfriheten.

Bedre en skarp omgang nu, enn å gli viljeløst og uavhengig inn under et faglig terrorvelde, som gjør seg til hersker over alt arbeidsliv i Norge.

Redaksjon avsluttet 13. januar

Vi leser en artikkel i «Morgenbladet», og forstår hvorfor tyske turister ikke lenger vil til Norge, men foretrekker andre europeiske land.

FOLK OG LAND sendte artikkelen for uttalelse til norske og tyske hotell- og reiselivsfolk. Reaksjoner var: «ER DET EGENTLIG NOE MERKELIG I AT NORSKE TURISTHOTELLER SELGES PÅ BILLIGSALG, ELLER GÅR TIL TVANGSAUKSJON?»

Artikkelforfatteren, Bjørn Brøymer, vil neppe føle seg særlig velkommen neste gang han kommer innom Eidsbugaren, Stalheim og andre steder.

I forkortet form gjengir vi:

En grå morgen i Hamburg møtte undertegnede en gang for et dusin år tilbake en tilårskommen tysker med en slik nakke man finner flere av på Vigelandsbroen. Han var smilende, høflig og korrekt der han steg inn i bussen til Jahre Lines terminal i Kiel. Målet hans var Norwegen.

Da han fikk øye på mitt norske pass utbrøt han i triumf.

— Sie sind aus Norwegen!

En viktig oppdagelse.

— Norge, erklærte han, et deilig land. Jeg har ikke vært der siden 1943. Gjøvik. Fantastisk sted. Og Mjøsen. De norske piker var meget, meget (sehr, sehr) søte.

Samtalen dovet hurtig. Det kan ikke bli noen samtale uten to parter. Det lot imidlertid ikke til å oppta den gestikulerende pølsetyskeren. Han veltet seg ut i en hemningsløs monolog om hvor godt han hadde det i Norge, vakkert land, germanske mennesker, nok å spise — i det hele tatt et folk som når alt kom til alt var på den rette siden.

Når man er ung opplever man en slik situasjon som et lite sjokk. Det stökk fra fortiden — en fortid man selv bare har lest og hørt meget om — som kom fra en tilsynelatende «vanlig» tysker på vei til gamle trakter, lammet ens egne stemmebånd. Jeg hadde nettopp lest om hvordan en vest-tysk domstol hadde gitt en mild dom til en Gestapo-sjef i Terbovens Norge.

Neste morgen støtte jeg på mannen i korridoren på Kielerfergen. Under den karakteristiske tyske seilerluen, den som Helmut Schmidt av en eller annen grunn alltid bærer i likhet med flere millioner landsmenn, foldet det store ansiktet seg ut i entusiasme over snart å få sette begge føttene på norsk jord.

Sjokket over denne mannens taktløse opptreden gav seg relativt fort. Han var utvilsomt en unntagelse. Og dumme mennesker, taktløse vesener, finnes i alle land, man skal ikke opp til Sinsenkrysset en gang for å finne eksempler.

Men den tilårskomme tysker med Gjøvik som reisemål er ingen unntagelse. Det har man fått erfare gang på gang sener. Mange av de tyskere som befant seg i Norge under okkupasjonen unnsner seg aldri for å stråle opp i glede og begeistring når de oppdager norske lyder i sin umiddelbare nærhet.

De går igjen, fortidens menn. Man påtreffer dem i Kiel, i

Hamburg, i Berlin. De tilhører en generasjon som dyrket Hitler, som trodde på et nytt og mektig Tyskland, som ble sendt ut med hjelm og gevær for å finne «lebensraum».

En norsk fjernsynsmedarbeider har funnet sin måte å bringe slike pratesalige tyskere til taushet når de trenger seg inn på oss og vil underholde nordmenn om skjønne opplevelser i Norge under krigen.

Da spør den norske fjernsynsmedarbeideren med høy røst:

— Hvor mange nordmenn har De drept?

Det pleier å resultere i at de fleste tyskere trekker seg relativt hurtig tilbake med sine festberetninger om krigsopphold i Norge.

Men ikke alltid hjelper et slikt likefremt spørsmål. En gang opplevet den norske fjernsynsmannen en innpåsliten vest-berliner, som etter å ha hyldet soldaterlivet i Norwegen, fikk det vanlige spørsmål om hvor mange nordmenn han hadde klart å ta livet av. Det affiserte ikke tyskeren det minste, han bare la ut videre om sitt nærvær i et okkupert land.

Da tente nordmannen og bet til med et tilleggsspørsmål så rungende høyt at hele den enkle bierstuben ble taus:

— Var det kanskje De som drepte min far?

Først da gikk det et lite lys opp for den vest-tyske statsborgeren. Han tuslet vekk — tilbake til sin dovne halvliter.

«FOLK og LAND»

For svært mange av våre abonnenter forfaller nu bladkontingenten.

Stans opp et øyeblikk, og tenk over om du er blandt disse.

FOLK OG LAND er avhengig av at alle er ajour med bladpengene, og vi vil være takknemlig om du omgående benytter deg av innbetalingskupongen som er innlagt i dette nummer.

Vi venter ikke at alle har økonomisk evne til OGSÅ å gi oss et ekstra bidrag, men du skal vite at selv den minste pengehjelp betyr så uendelig meget for avisens drift.

Kanskje kjenner du også noen som vil ha FOLK OG LAND tilsendt? Som vil abonnere på avisen vår?

Gi lyd, — eller skriv til oss.

Begriper ikke den generasjon tyskere som var med på den tyske besettelse av Norge at det ikke virker populært å overfalle nordmenn med hyggesnakk om okkupanterens opphold?

Jo — sikkert.

Men mange som var her i løpet av fem års besettelse kan ikke fatte at nordmenn misliker deres ivrige beretninger om hvor greit det var i Norge under krigen.

Derfor har noe skjedd. I Vest-Tyskland er det nettopp utgitt en fyldig reisehåndbok for Europa. Det er en bok med den presise tittel: «Auto-Reisen Europa Handbuch» og miniverket er utgitt av Motor & Touristik Verlag i München.

I boken får leserne klar beskjed hvis de har tenkt seg til Norge:

«Dere må passe dere for å snakke om den annen verdenskrig, og for all del ikke nevne for noen at dere var soldater i Norge i årene 1940—1945, da unngår dere å bli møtt med antipati».

Sitat slutt.

Et meget interessant moment: Redaksjonen av reisehåndboken har funnet at Norge er det eneste land i Europa der det er på sin plass med en advarsel mot å komme inn på krigen. Polen, Tsjekkoslovakia, Danmark, Nederland, Frankrike og alle de andre europeiske land er problemfrie reisemål i så henseende, ifølge den vest-tyske reisehåndboken. Norge er det altså ikke.

Minneord om adv. Ragnar Barkung

Om man var enig eller ei i dine politiske tanker, så sto du som en rakrygget bjerk, renhårig og hevdet din mening. Du virket hård og i kamp, men bak oppdaget jeg et menneskelig og varmt, rent hjerte.

Enhver som står opp for hva han tror på og som lider og taper for det, vinner min respekt, om han er motstander eller ei. Din hjerne og ditt fremsyn var klart til det siste. Om noen hadde en vilje av stål, så var det du.

Du praktiserte kameratskapet i Nansens ånd, uansett politiske bakgrunner. Der kunne ungdommen av idag lære meget av deg.

Du har min respekt.

Ved oppgjøret etter krigen manglet man Alexander den Stores stolthet. Og det var feil fra oss «fra den andre siden» som skjøv ut så mange samfunnet trengte.

«En skal ikke dømme en mann etter politiske, men menneskelige kvaliteter . . .»